

Araştırma Makalesi

Türkiye’de organolojiye çalgılar ve aksesuarları ile ilgili müzikte yenilik çalışmaları ekseninden bakış

Günsu Yılma Şakalar¹

Müzik Bölümü, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş: 4 Şubat 2024
Kabul: 18 Mart 2024
Online Yayın: 30 Mart 2024

Anahtar Kelimeler

Buluş
Çalgı
Faydalı model
Türk Organoloji
Patent
Yenilik

3023-7890/ © 2024 TOD
Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Öz

Türkiye’de organolojinin gelişimi, bu alandaki uygulamaların gelişmesi ile yakından ilişkilidir ve çalgıların tarihi, sınıflandırması, donanım özellikleri, yapım evreleri gibi birçok araştırma alanını içermektedir. Çalışma alanı gereği tarihsel müzikoloji, müzik sosyolojisi, etnomüzikoloji ile birlikte ilerlemektedir. Günümüzde yenilik çalışmaları kapsamında müzik alanında birçok mucit, birçok buluşa imza atmaktadır. Müzik çalgısı yapımı ve tasarımı bu açıdan önemli bir alandır. Ancak daha önemlisi geliştirilen yeni müzik çalgılarının olmasıdır. Türkiye’de özellikle çalgı üzerine yapılan buluş sayısı oldukça azdır. Bu araştırma; Türkiye’de müzik alanında gerçekleştirilen ulusal/uluslararası kapsamdaki buluşları incelemek, analiz etmek ve çalgı alanında yapılan buluşların organoloji alanı içerisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusuna açıklık getirmek amacıyla yapılmıştır. 1996 yılından itibaren müzik alanında Türk Patent ve Marka Kurumu veri tabanına kayıtlı, ulaşılabilen toplam 155 patent/faydalı model türünde (64 adet tescil, 91 adet tescil sürecinde) buluşun yer aldığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler sistematik analiz ile; müzik-teknoloji, müzik araç-gereci, müzik aletleri ve aksesuarları olarak üç boyutta kategorize edilerek incelenmiştir. Yapılan inceleme ve tespitler sonucunda müzik aletleri ve aksesuarları üzerine başvuru veya gerçekleştirilen buluşların sayısının fazla olmadığı görülmüştür. Bu araştırma, çalgıların gelişim evrelerine, yenilik çalışmaları perspektifinden bakılması açısından önemlidir. Gerçekleştirilen buluşların organolojik açıdan ele alınması, müzikoloji alanına önemli derecede katkı sağlayacaktır. Yapılacak olan niteliksel çalışmalar ile çalgı buluşlarının derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

Makaleye atıf için

Yılma Şakalar, G. (2024). Türkiye’de organolojiye çalgılar ve aksesuarları ile ilgili müzikte yenilik çalışmaları ekseninden bakış. *Türk Organoloji Dergisi*, 1(1), 39-51. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11193807>

Giriş

Türkiye’nin zengin müzik kültürü tarihin derinliklerinden gelen bir mozaik gibi, çeşitli ezgilerin, ritim ve hikayelerin bir araya gelmesiyle şekillenmiştir. Anadolu toprakları, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Hititler’den Osmanlı’ya kadar farklı medeniyetlerin keşişme noktası olmuştur. Yüzyıllar boyunca yaşanan müzikal etkileşimler, Türkiye’nin müzikal dokusunu oluşturan renklerin ve tonların oluşmasında da belirleyici olmuştur. Geleneksel Türk halk müziği ve klasik Türk müziği kendine özgü ayak, makam, usul, velle gibi teorik temeller üzerine kurulmuş ve bu yapı zaman içerisinde halk müziğinden klasik müziğe, zaman zaman da arabesk ve günümüz popüler müziğinde kendisini göstermiştir. Müzikal etkileşim çıktılarının ses ve çalgı özelinde olduğunu söylemek mümkündür. Çalgılar, kültürlerin değişimi ve etkileşimleriyle oluşmakta ve devamlılığını sürdürmektedir. Bağlama, ney, kanun, kemençe gibi geleneksel çalgıların yanı

¹ Doç.Dr. Müzik Bölümü, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye Email: gsakalar@ksu.edu.tr ORCID: 0000-0002-6635-5010

sıra, batı müziğinin etkisiyle Türk müziğinde yerini alan piyano, keman, viyolonsel gibi çalgıların bu müziğe entegrasyonu ve süreçte yaşanan dönüşümler müzikal etkileşim çıktıkları olarak gösterilebilir.

21. yüzyılda gelinen son nokta, çalgıların da teknolojik anlamda geliştirilmesi yönünde olmuştur. Son yıllarda çalgılar üzerine yapılan çalışmalar yenilik çalışmaları içerisinde değerlendirilebilir. Elektronik müzik aletlerinin üzerlerine takılan aparatlar ve daha iyi ton sağlamaya yönelik yapılan çalışmalar çalgıların da dönüşümüne sebep olmaktadır. Var olan çalgıları daha kullanılabilir kılmak ve işlevsellik özellikleri kazandırmak “*daha faydalı hale getirmek*” bir buluş olarak görülmektedir. Çalgıların kendi durumlarına ek olarak daha yeni bir unsur kazandırmak ise başka bir buluşun önünü açmaktadır. Müzik aletleri ile ilgili buluşların niceliksel incelemesi bu çalışmada ele alınacaktır. Organolojideki yaklaşımlar, Türkiye’de gerçekleştirilen müzik ile ilgili yenilikçi çalışmalar, hukuki boyutlar ve bu çalışmaların ayrıntılı şekilde incelenmesi ile ilgilidir. Bu çalışmada, özellikle çalgılar üzerine yapılan buluşlara odaklanılmış ve organoloji bilimi ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilerek konu ile ilgili değerlendirmelere ve çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Organolojinin Çalışma Alanı

Organoloji, Yunanca kökenli bir terim olan “*ὄργανον*” (organon) ve “*λόγος*” (logos) kelimelerinden türetilmiştir. Bu bilim dalı, müzik enstrümanları ve onların sınıflandırması ile ilgilidir. Aynı zamanda müzikoloji, akustik ve etnomüzikoloji ile de örtüşen bir bilim dalıdır. Türkiye’de organoloji çalışmalarının Cumhuriyet’in ilk yıllarında yapılan derleme çalışmaları ile sistematik bir şekilde başladığını söylemek mümkündür. Bilen Işıktaş (2018), müzik aletlerinin sınıflandırılması, işlevi ve önemine odaklanarak organoloji çalışmalarını dünya ve Türkiye çapında incelemiştir. Bu kapsamlı yaklaşım, organoloji çalışmalarının tarihsel ve kültürel önemini vurgulamakta ve müzik aletlerinin tarihsel bir bağlama oturtulmasındaki rolünü ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda organoloji çalışmalarının dünya çapındaki önemi kabul edilerek, Türkiye’de bu tür araştırmaların sistematik olarak erken Cumhuriyet döneminde başladığını söylemek mümkündür.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan araştırmalar genellikle konservatuvar ve radyo gibi kurumlar tarafından gerçekleştirilen derleme çalışmaları sonucunda kaleme alınmıştır. Bu çalışmalar, çalgıları tanıtmak amacıyla yazılmamış olsa da çalgılar hakkında bilgi veren ilk çalışmalardır. Ayrıca Türk Müziği alanında eğitim veren bir konservatuvarın kurulmasıyla Türk Müziği ve çalgıları konusunda akademik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de organoloji çalışmalarının ilk kez resmi kurumlar tarafından düzenlenen derleme çalışmaları, daha sonrasında ise İstanbul’da Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı’nın kurulmasıyla başlayan organoloji çalışmaları olarak tasnif etmek mümkündür.

Fransa’nın önde gelen isimlerinden biri olan André Schaeffner, organoloji alanında uzmanlaşmış bir organologdur. Alan ile ilgili ilk çalışmalar gerçekleştiren Curt Sachs ile birçok çalışma yapmıştır. Müzik aletlerinin kökenleri üzerine yaptığı çalışmalar bu çalışmalar içerisinde yer almaktadır (Montagu, 2020). Ayrıca, Belçikalı bir müzik tarihçisi olan François-Joseph Fétis, Batı dışı müzik geleneklerinin değerini vurgulayan ilk kişilerden biridir. Çin, Japonya, Hindistan ve Kırgız halkının müziği üzerine araştırmalar yapmıştır. Fétis ayrıca müzik tarihçilerinin etnoloji, antropoloji ve dilbilim alanlarındaki çalışmaları araştırmalarına dahil etmelerini savunmuştur (Strizhakova, 2020). Ayrıca, Belçikalı bir organolog olan Victor-Charles Mahillon, organoloji alanında etkili olan Hornbostel-Sachs sistemini geliştirmesiyle tanınmıştır. Bu sınıflandırma sistemi, müzik enstrümanlarıyla ilgili tartışmaların ve uygulamaların şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Lee, 2020). Schaeffner, Fétis ve Mahillon müzik tarihi, organoloji ve müzik enstrümanlarının anlaşılması çalışmalarına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Çalışmaları, özellikle müzik aletlerinin kökenleri ve çeşitli müzik geleneklerinin takdir edilmesiyle ilgili olarak müzikoloji alanında kalıcı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Victor Charles Mahillon, 1880-1892 yılları arasında müzik aletlerini üflemeli, yaylı ve yaylı çalgılar gibi kategorilere ayırarak organolojik bir çalışma ortaya koymuştur (Campbell, 1988). Mahillon’un bu çalışması, müzikoloji alanına, özellikle de çeşitli müzik aletlerinin sınıflandırılması ve anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Mahillon’un çalgıları kategorize etme çabaları, müzikoloji alanında daha fazla araştırma ve tartışmanın temelini oluşturmuştur. Mahillon’un çalışmaları yalnızca müzik enstrümanlarının sistematik bir şekilde sınıflandırılmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bu alandaki sonraki çalışmaları da etkileyen tartışmalara yol açmıştır. Mahillon’un çalışması, enstrümanları farklı

katgoriler halinde düzenleyerek, etnomüzikoloji ve müzik teorisi alanının şekillenmesinde etkili olan müzik enstrümanlarının çeşitliliğini ve özelliklerini anlamak için yapılandırılmış bir yaklaşım sunmuştur.

Türkiye’deki Yenilik Çalışmalarının Hukuksal Boyutları

Yenilik, sadece teknoloji ve ekonomiyle sınırlı kalmayıp, hukuksal alanda da önemli etkiler yaratmaktadır. Hukuksal boyut, yenilik çalışmalarının süreçlerinin korunması, düzenlenmesi ve teşvik edilmesi açısından önemlidir. Yenilikçi faaliyetlerin hukuki çerçevesi, fikri mülkiyet haklarından rekabet politikalarına, patentlerden telif haklarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Türkiye’deki yenilik çalışmalarının hukuksal boyutlarına müzik-hukuk çerçevesinde bakılacak olduğunda yapılan en erken düzenlemelerin Osmanlı İmparatorluğu’na dayandığını söylemek mümkündür.

19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’nda II. Abdülhamid döneminde yürürlüğe giren Alamet-i Farika Nizamnamesi (1872) ve İhtira Beratı Kanunu (1879), yenilik çalışmalarına yönelik yürürlüğe giren en erken yasal düzenlemelerdir. Şahin, Alamet-i Farika Nizamnamesi’nin marka kanunu, İhtira Beratı Kanunu’nun ise patent kanunu olduğunu belirtmiştir (Şahin, 2019). Alamet-i Farika’nın bir şahıs veya şeyin diğerlerinden ayırt edilebilmesi için konulan özel işaretler anlamına geldiğini belirten Akay (2016, 374), bu kanun kapsamında marka başvuru ve süreç işlemlerinin ne şekilde yapıldığı ve tescil süresinin ne şekilde işlediği hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir.

İnovasyon, günümüz dünyasında rekabetin ve sürekli gelişimin anahtar kelimelerindedir. Yenilikçi fikirlerin ve yaratıcı çözümlerin, sadece teoride kalmayıp, pratikte uygulanabilir ve pazarlanabilir ürünler haline gelmesi sürecine işaret etmektedir. Bu sürecin gerek ulusal, gerekse uluslararası çapta teknolojik gelişmelerin yanı sıra sosyal ve ekonomik ilerlemeleri de beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür. Yenilik anlamına da gelen inovasyon; fikir, yaratıcılık ve yeniliğin birleştiği, bilgi ve tecrübenin bir araya gelerek yeni değerler yarattığı bir süreçtir. Müzik alanında yapılan yenilikçi çalışmaların da bu süreç içerisinde dahil edilebileceği söylenebilir. Şürece sonucunda ortaya çıkan ürünler, hizmetler veya metodlar, toplumun yaşam kalitesini artırırken, aynı zamanda ekonomik büyümeye de katkı sağlamaktadır. Müzik ile ilgili gerçekleştirilen teknoloji destekli ve teknoloji destekli olmayan çalışmalar da inovasyonun sürecinin bir parçası olup ülkelerin sanatsal ve kültürel gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Yenilikçi çalışmaların yapılması ve yapılmasının desteklenmesi organoloji biliminin çalışmalarına da destek ve katkı sağlayabilir. Bu bağlamda inovasyon, buluş, sınai gibi kavramlar bu araştırmada temel alınmıştır. Elde edilen patent, faydalı model gibi buluşların sanayiye uygulanabilirliği ve çalgı özelinde ne gibi katkıların oluşabileceği ve bu katkıların organolojik çalışmalar içerisinde ne şekilde dahil edilebileceği bu araştırmanın problematiğini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında; temel alınan konu ve kavramları gözden geçirmek önem taşımaktadır.

Yenilik; buluşun pazarlanabilir bir ürüne veya sürece dönüşmesi ile ilgili gerçekleştirilen yenilikler olarak ifade edilebilir. Fikir ve yaratıcılık olmadan inovasyondan bahsedilmesi mümkün değildir. Yenilik; fikir ve yaratıcılık temelli oluşturulan çalışmalardır. Fikir, yaratıcılık ve yenilik bir araya geldiğinde ve kendi sürecini tamamladığında yenilik çalışmaları gerçekleştirilmiş olunur. Fikir, yaradanın insana bahsettiği özgün düşünsel güç olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında yaratıcılığın özgün düşünsel güçten doğan üretimsel bir ağ olduğu söylenebilir. Beba’nın inovasyon kuramında, bir icatın hem yeniliğe hem de ticarileşmeye etki ettiğinden bahsedilmiştir. Ona göre; bir inovasyon olabilmesi için icat ve ticarileşmenin de olması gerekmektedir. Diğer bir deyişle ticarileşebilir bir icat yapıldığında yenilik de yapılmış olunur. Buna göre; Ticari icat (TİCAT) eşittir inovasyondur (Beba, 2016). İnovasyon kuramından yola çıkarak üretimsel ağın ticarileşmesi, ortaya çıkan ürünün (buluşun) sanayiye uygulanabilir, yenilikçi ve özgün olduğunu söylemek mümkündür.

Dünya Fikri Haklar Örgütü (WIPO) tarafından buluş, genellikle teknik bir sorunun yeni ve yaratıcı çözümü olarak tanımlanmıştır (WIPO, 2024). Türk Dil Kurumuna (TDK) göre ise buluş kelimesi icat kelime çatısı altında; ilk kez yeni bir şey yaratma ve bilinen bilgilerden yararlanarak daha önce bilinmeyen yeni bir bulguya ulaşma ve yöntem geliştirme şeklinde belirtilmiştir (TDK, 2024). Dericioğlu (2010, 11) patenti, “*sanayi alanında uygulanabilir yeni bir buluşun sahibine kamu kurumu tarafından verilen belge*” şeklinde tanımlamıştır. tekniğin bilinen durumunda yeni bir teknik çözüm sunan bir ürün veya süreç içeren buluşların buluş sahibine verilen haklarıdır. Patent sahibi olabilmek için,

buluşla ilgili teknik bilgilerin hazırlanması, sunulması ve kamuya ilan edilmesi gerekmektedir (WIPO, 2024). 1995 yılında yayınlanan Patent Haklarının Korunmasına Yönelik Kanun Hükmünde Karaname’de patent verilebilirlik şartları içerisinde “yeni tekniğin bilinen durumunu aşan ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar, patent verilerek korunur” ifadesi yer almaktadır. Faydalı model ise; tekniğin bilinen durumuna ek olarak yarar sağlayan, yeni etkiler yaratan, farklı bir işlev kazandıran buluş anlamına gelmektedir (Ramadhan, 2015). Türkiye’de buluşlar patent belgesi ve faydalı model belgesi olarak korunmaktadır (Dericioğlu, 2010, 11).

Gökovalı ve Bozkurt’a göre fikri mülkiyet; insan aklının yaratmış olduğu buluşlar, edebi ve sanatsal çalışmalar, semboller, isimler, şekiller ve ticari amaçlı kullanılan tasarımlar bütünüdür. Fikri mülkiyet hakları sınai mülkiyet ve telif hakları ve bağlantılı haklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Patent, faydalı model, marka, coğrafi işaret, tasarım fikri ve sınai mülkiyet haklarına girmektedir. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları (FSHM) buluş sahiplerine yasal olarak koruma sağlamaktadır (Gökovalı ve Bozkurt, 2006,135-136). Dünya Fikri Haklar Örgütü (WIPO) da fikri hakları Sınai Haklar ve Eser Sahibinin Hakları olarak iki kategoriye ayırmıştır (Vermandele, 2011). 5 Aralık 1951 tarihinde kabul edilen 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu eser sahibinin haklarını esas olarak düzenlenmiştir. Bu kanunda eser, sahibinin özelliklerini taşıyan, ilim, edebiyat, musiki, güzel sanatlar, sinema eserleri içerisindeki her türlü fikir ve sanat ürünlerini göstermektedir. Eser sahibi eseri oluşturan, işleme eser ise mevcut eserden yararlanarak eseri özgün olarak işleme şeklinde belirtilmiştir. İlgili kanunun 4. Maddesinde her türlü sözlü ve sözsüz besteler musiki eserleri içerisine alınmıştır. İşlenme ve derleme eserler ise; musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebi eserlerin film içerisinde yer alması, radyo ve televizyon ile yayıma uygun hale getirilmesi ve yayımlanması, musiki düzenlemeleri şeklinde 5. Maddede ifade edilmiştir. Tüm bu maddeler fikir ve sanat eserleri içerisine alınmıştır. 2017 yılında yürürlüğe giren Sınai Mülkiyet Kanunu’nda patent ve faydalı model türü buluşların süreçleri, haklarının korunması, tescil koruma süreçleri gibi bilgilere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Bölgesel patent sistemi olan Avrupa Patent’in 1973 yılında kurulması ile birlikte Patent İş Birliği Anlaşması (PCT) birden çok ülkede patent alabilmenin yolunu açmıştır. Avrupa Patent Ofisi (EPO) / European Patent Center (EPC) bu kuruluşlardan biridir. Bünyesinde Avrupa ülkelerini barındırmaktadır. Patent başvurusu EPO’ya yapılmaktadır. Patent İş Birliği Anlaşması – Patent Cooperation Treaty (PCT), başvuru sahiplerinin buluşları için uluslararası patent korumasına yardımcı olmaktadır. Patent ofislerine patent verme kararlarında yardımcı olmakta ve bu buluşlarla ilgili çok sayıda teknik bilgiye kamunun erişimi noktasında kolaylık sağlamaktadır (WIPO, 2024).

Türkiye’de Organolojik Araştırmalar

Türkiye’de organoloji araştırmalarının son yıllarda sosyo-organolojik, etno-organolojik, yeni organoloji, uygulamalı organoloji, performans odaklı organoloji ve tarihsel organoloji merkezli yapıldığı görülmektedir. 21. yüzyıl ile birlikte yapılan araştırmaların sayısının giderek arttığı söylenebilir. 2011 yılında Karabaşoğlu tarafından yapılan bir araştırmada Meragi’nin Makāsidi’l-elhân isimli eseri içerisindeki organolojik bilgiler incelenmiştir. Çolakoğlu Sarı (2014) tarafından yapılan bir araştırmada; Asya ve Avrupa coğrafyalarındaki yaylı çalgıların icra edildikleri bölgeler odaklı; ortak, benzer ve farklı özellikleri belirlenmiş ve tel üzerinde ses elde etme teknikleri incelenerek sınıflandırılmıştır. Tetik Işık (2015) ise; Türkiye’deki organoloji çalışmalarının sınıflandırılmasına yönelik bir çalışma yapmıştır. Gerçek (2015), kopuz çalgısının günümüz Türkiye’sindeki icra özelliklerine organolojik açıdan yaklaşmıştır. Kaya 2015 yılında Klasik Görele Kemençesinin ses haciminin genişletilmesi ile ilgili çalışmasının organolojiye olan katkısını belirtmiştir. Tıraşçı 2015 yılında anonim bir eser olan Keşfü’l-Hümûm Ve’l-Kürab Fî Şerhi Âleti’t-Tarab içerisindeki çalgı bilgilerini ayrıntılı olarak incelemiştir. Somakçı (2016), Geleneksel Türk müziği çalgılarının organolojik gelişimi üzerine bir araştırma yapmıştır. Güler, 2017 yılında yaptığı araştırmasında Türk halk müziği çalgılarından bağlama ve klasik Türk müziği çalgılarından tanburun icra özelliklerine karşılaştırmalı organolojik perspektiften yaklaşmıştır.

Tetik (2017), Ali Rıza Yalçın’ın derleme çalışmaları içerisinde topladığı çalgılara uygulamalı organoloji perspektifinden yaklaşmıştır. Işıktaş’ın (2019), Türkolog, tarihçi ve düşünür Mehmed Fuad Köprülü’nün Türkiye’deki organoloji üzerine gerçekleştirilen çalışmalara katkısı üzerine araştırması mevcuttur. Oto (2019), yeni organoloji kavramı üzerinden biyografik bir yaklaşımla kriz ve politika kavramlarını felsefik açıdan incelemiştir. Öztüfekçi (2021) ise; tanbur çalgısına sosyo-organolojik perspektiften yaklaşmıştır. İstanbullu (2021), Bağmani ve Yaybüş çalgılarının kültürel

melezleşme üzerinden ne şekilde oluştuğu ve yapısal özelliklerine değinmiştir. Küçükebe'nin (2021) “*Keman Cilasası Bir Uygulamalı Organoloji Kitabı*” isimli çalışmasında Türkiye'deki çalgı yapım süreçlerine değinilmiş ve keman cilasası özellikleri, malzemeleri ve bileşenleri hakkında bilgi verilmiştir. Arslan ve Alaskan (2022), çalgı yapımcı Manol Emmanuel Venios'un yaptığı udların yapısal, fiziksel ve malzeme özellikleri hakkında yapmış olduğu araştırmasında, çalgının sahip olduğu özellikleri inceleyerek ud çalgısının evrimine katkı sunmuştur. Bulut (2022), Türkiye'deki çalgı isimleri üzerinden ad bilimsel bir çalışma yapmıştır. Bu bağlamda çalgıların isim kökenlerine inilerek bir sınıflandırmaya tabi tutulup tutulmayacağı üzerine önerilerde bulunmuştur. Eğüz 2023 yılında yapmış olduğu araştırmasında, kültürel mirasın sürdürülebilirliği bağlamında Çeng çalgısının yapımı üzerine önerilerde bulunmuştur. Kaya (2023) “*Anadolu'da unutulmaya yüz tutmuş hayvan menşeli balk çalgıları*”, üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sarıkaya tarafından 2023 yılında yapılmış olan bir çalışmada ise Niğde ilindeki çalgı türleri, geçmişten günümüze dek oluşan yapısal farklılıklar, kültür öğelerinin çalgılara yansımaları gibi kavramlar organolojik olarak incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Araştırma müzik aletleri ve aksesuarları ile ilgili yapılan buluşların çalgıların gelişim evrelerine yenilik çalışmaları perspektifinden bakılması açısından önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, müzikte yenilik çalışmalarının organoloji içerisine dahil edilebilmesi, bunun tarihsel seyri ve niceliksel verilerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın temel problemi;

- Türkiye'de müzik ile ilgili yapılan buluşların niceliksel durumu nasıldır?

Alt problemleri ise;

- Türkiye'de müzik ile ilgili yapılan buluşların tarihsel örnekleri nelerdir?
- Türkiye'de müzik ile ilgili yapılan buluşlar kaç kategoride değerlendirilebilir?
- Türkiye'de müzik aletleri ile ilgili yapılan buluşların yıllara ve buluş türüne göre sayıları nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nicel bir araştırma olup, doküman incelemesi deseni benimsenmiştir. Elde edilen veriler incelenerek sistematik analizi yapılmıştır.

Dokümanlar

Türk Patent ve Marka Kurumu'nun verileri doküman olarak belirlenmiş ve ilgili kurumun patent araştırması ile ilgili oluşturulan veri tabanından elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

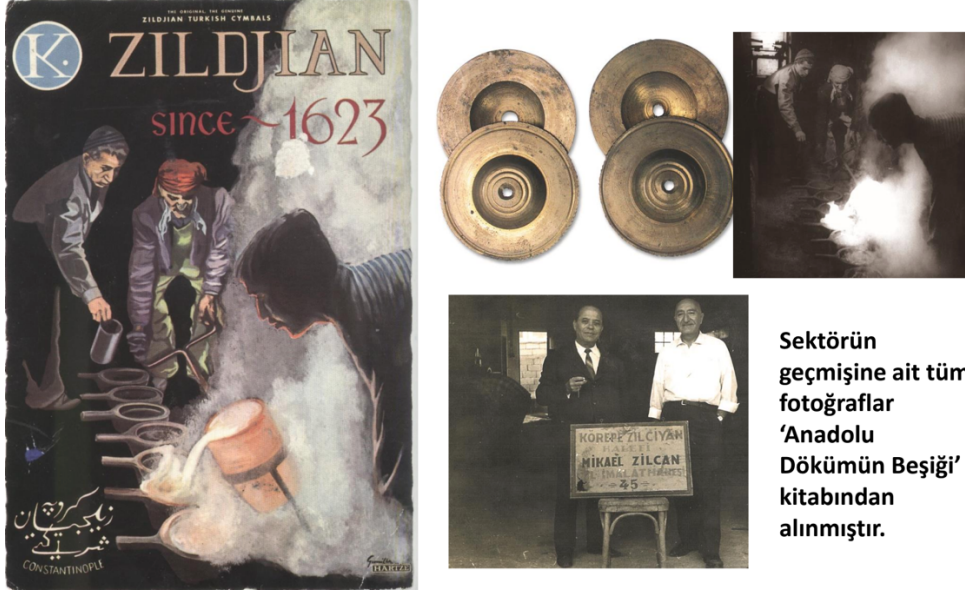
Müzik anahtar kelimesi içerisinde toplam 155 buluşa ulaşılmış, bu buluşlar yıl, kapsam, tür, kategorilere ayrılarak durum değerlendirmesi yapılmıştır. Sistematik analiz yapılmıştır. Türk Patent veri tabanına kayıtlı müzik ile ilgili buluşlara ulaşılmış, buluşlar tür, yıl, kapsam, koruma tipi olarak sınıflandırılmıştır. Türler müziğin teknoloji destekli kullanımını içeren buluşlar; müzik-teknoloji, müzik alanında uygulanabilir yöntem ve teknikleri içeren buluşlar; müzik araç-gereci, müzik aleti ve aksesuar üretim, yöntem ve teknikleri; müzik aletleri ve aksesuarları şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmada organoloji ve organolojik çalışmalar ile ilgili ulusal/uluslararası anlamda geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Daha sonrasında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinden 2017 yılında yayınlanan Sınai Mülkiyet Kanununa dek müzik-hukuk çerçevesinde değerlendirilen buluşlar ile ilgili bilgiler, müzikte yenilik çalışmaları üzerinden yorumlanmıştır. Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan elde edilen ve müzik ile ilgili buluşlar incelenmiş, müzik aletleri ve aksesuarları ile ilgili buluşların organoloji çalışmalarına dahil edilebilirliği üzerine değerlendirilmiştir. Veriler elde edildikten sonra sonuç ve öneri kısmına geçilmiştir.

Bulgular

Türkiye'de Çalgı Üzerine Gerçekleştirilen Buluşlar

Zilciyan (Zildjian) 1623 yılından itibaren zil dökümü üzerine ürün vermiş bir markadır. 17.yüzyılda İstanbul Samatya’da kurulmuş olan Zilciyan Dökümhanesi bandolar için de zil imalatı yapmıştır. Vurmalı çalgılar için üretilen zil takımları zaman içerisinde İstanbul markası olarak Dünya’ya açılmış ve davul/bateri gruplarının tercih edilen markası olmuştur (Günay, 2023). Zilciyan’ın vurmalı çalgılar üzerinde gerçekleştirmiş olduğu bu çalışma zil dökümünde hammadde kullanımı (bakır ve kalay) açısından bakıldığında yenilik çalışması olarak yorumlanabilir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında İstanbul’daki atölyesinde üretim devam etmiştir. 1926 yılından itibaren Amerika’da zillerin dağıtım hakları davul seti firması olan Fred Gretsch’e verilmiştir. I. Dünya Savaşı ve 1929 yılında yaşanan ekonomik kriz, müzik alanına da yansımıştır. Vurmalı çalgılar da bu krizden etkilenmiş, davul setlerinde farklı ebat ve tınılarda ziller işleve göre şekillenmiştir. 1950 sonrası “K.Zildjian” damgası zillerde kullanılmıştır (Aykent,2020, 132).

Sektörün geçmişine ait tüm fotoğraflar ‘Anadolu Dökümün Beşiği’ kitabından alınmıştır.

Fotoğraf 1. Zilciyan zil dökümü. Bugünün dünyaca ünlü “İstanbul” marka zil ve çembal üreticisi (Günay, 2023)

Mikhail Zilçan’ın atölyesinde yetişen iki çırak 1980 yılında Zilciler Kolektif Şirketini kurmuş ve zil üretmeye devam etmiştir. Aynı yıl şirket adını İstanbul Kolektif olarak değiştirerek el yapımı zil üreterek 1982-1996 yılları arasında Dünya çapında üne kavuşmuştur. 1996 yılında “İstanbul Zilciler” ve “İstanbul Agop” adıyla ayrı bir firma kurulmuştur. İstanbul Kolektif Şirketinin kurucu üyelerinden Mehmet Tamdeğer ayrılarak “İstanbul Mehmet” ismiyle bir firma kurmuştur. İstanbul firmasında yetişen ustaların açtıkları firmalar arasında “Turkish” ve “Bosphorus” yer almaktadır. (Aykent, 2020, 133). Ziller üzerine yapılan bu girişimler ve yenilikler tarihsel organoloji perspektifiyle incelenebilir. Yenilik çalışmaları bağlamında bakıldığında ise kullanılan materyal, malzeme gibi özellikler açısından özgün katkı sağlayan ve sınıfa uygulanabilirliği yüksek bir buluş olarak değerlendirilebilir.

1996-2016 yılları arasında Türk Patent veri tabanına kayıtlı olup yurtdışında başvuru sürecinde (1), tescili alınmış (13) veya tescil süreci sona ermiş (1) müzik üzerine yapılan buluş sayısı toplam 15’tir. Bu buluşlar müzik aleti (3), müzik teknolojileri (10), araç-gereç içerisinde müzik (1) ve müzik aleti aksesuarları (1) ile ilgili olduğu görülmüştür. Buluşların 12 tanesi Avrupa Patent Ofisi’ne kayıtlı (EPC), üç tanesi ise Patent İş Birliği (PCT) kapsamında buluşun 144 ülkede korunmasını sağlayan anlaşması içerisinde olduğu belirlenmiştir. Uluslararası buluşların hak talep yerleri (rüçhan) arasında İngiltere, Rusya, Almanya, Kore, Norveç, İspanya, Amerika ve Japonya yer almaktadır. Buluşlar arasında “Hoparlörleri Olan Müzik Aleti” (1998), “G Tipi Çelik Davul” (2013), iki veya daha fazla telli, vurmalı, vurmalı-telli, üflemler ve yaylı müzik aletinin kombine edilmesi ile oluşturulmuş “Bir Müzik Aleti” (2014) ve “Hassas Akort Burgusu” (2015) yer almaktadır.

Müzik aleti üzerine yapılan ulusal buluşlar incelendiğinde sürecin 2002 yılından itibaren başladığı görülmektedir. 2002-2018 yılları arasında yapılan buluş sayısı toplam 20’dir. Aynı yıllar arası müzik teknolojileri alanı ile ilgili gerçekleştirilen buluş sayısı 31’dir. Müziğin çeşitli araç-gereçler içerisinde kullanılması ile ilgili yapılan buluşların yılı ise en erken 1996 yılına dayanmaktadır. 1996-2017 yılları arasında gerçekleştirilen buluş sayısı toplam 33 olarak

belirlenmiştir. Müzik aleti aksesuarları ile ilgili yapılan buluşlar ise 2004-2017 yılları arasında kapsamaktadır. Toplam buluş sayısı 14'tür (Yılma Şakalar, 2019).

Tablo 1. Türkiye’de tescil sürecindeki müzik ile ilgili buluşlar (TPE, 2024)

Tür	Yıl	Kapsam	Koruma Tipi	Buluş Sayısı
Müzik-Teknoloji	2010-2023	Ulusal	Patent	57
	2001-2023	Ulusal	Faydalı Model	17
Müzik Araç-Gereci	2009-2022	Ulusal	Patent	7
	2007-2023	Ulusal	Faydalı Model	2
Müzik Aleti ve Aksesuarları	2015-2020	Ulusal	Patent	7
	2015	Ulusal	Faydalı Model	1
Toplam				91

Tablo 1’de 2001-2023 arasında başvuru süreci devam eden 91 buluş bulunmaktadır. Bu buluşların 20’si faydalı model, 71’i ise patent sürecindedir. Müzik-teknoloji içerikli buluşlar ağırlıklı olarak bilişim ve yönetim sistemleri içerisinde müziğin kullanımı ile ilgilidir. En az sayıdaki buluşlar ise müzik aletleri ve aksesuarları ile ilgilidir. Müzik-teknoloji içerikli materyaller, araç gereçler, çalgı yapılanmaları ile ilgili buluşlar müzik alanında yapılan çalışmalar arasında yer almaktadır.

Tablo 2. Türkiye’de müzik ile ilgili ulusal/uluslararası bazda tescil edilen buluşlar

Tür	Yıl	Kapsam	Koruma Tipi	Buluş Sayısı
Müzik-Teknoloji	2016- 2024	Ulusal, EPC	Patent	18
	1997-2021	Ulusal	Faydalı Model	21
Müzik Araç-Gereci	1997-2021	Ulusal, EPC, PCT	Patent	4
	1997-2024	Ulusal	Faydalı model	7
Müzik Aleti ve Aksesuarları	1998- 2022	Ulusal, EPC, PCT	Patent	8
	2007-2024	Ulusal	Faydalı Model	6
Toplam				64

Tablo 2’de müzik ile ilgili ulusal/uluslararası bazda 1997-2024 yılları arasında toplam 64 buluşun tescillendiği görülmektedir. En çok buluş müziğin teknoloji destekli çalışmalarda yer alması ile ilgilidir. Müzik araç-gereçleri arasında destekleyici materyaller, mekanizmalar, yöntemler, cihazlar ile ilgili yenilik çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Müzik aleti, aksesuarları ve araç gereçleri ile ilgili tescilli buluşlar arasında; mekanizmalar, imalat süreçleri, malzeme, cihazlar, çoklu bileşenler, aparatlar, materyaller ve üretim metodları yer almaktadır.

Tablo 3. Türkiye’de müzik aleti ve aksesuarları ile ilgili ulusal/uluslararası bazda buluşlar

Sıra	Yıl	Kapsam	Koruma Tipi	Durum	İçerik
1	1998	Ulusal/PCT	Patent	Tescil	Hoparlörleri olan elektronik klavyeli müzik aletleri.
2	2007	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Çift rezonans kutusuna sahip telli bir çalgı.
3	2010	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Futbol, basketbol, voleybol gibi maçlar için oluşturulmuş üfleli müzik aleti.
4	2010	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Işın yayan yaylı müzik aleti.
5	2013	Ulusal/EPC	Patent	Tescil	Klasik, akustik çelik davulların yeni akustik hale getirilmesi.
6	2014	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Kanun çalgısının ses çıkışı ve görünümünde yapılan, çalma kolaylığı sağlanması ile ilgili yenilik.
7	2015	Ulusal	Faydalı Model	Süreç	Bağlama gibi çalgıların perde düzenine sahip en az bir telli çalgı.
8	2015	Ulusal	Patent	Süreç	Çok sesli telli müzik aleti.
9	2016	Ulusal	Patent	Süreç	Lazerli müzik aleti.

10	2016	Ulusal	Patent	Süreç	Nefes yerine elektronik olarak çalınabilen Tulum.
11	2017	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Mekanik sesleri akustik olarak düzenleyen bir müzik aleti.
12	2018	Ulusal	Patent	Süreç	Halk müziği yaylı çalgıları için susturucu.
13	2018	Ulusal/PCT	Patent	Tescil	İki veya daha fazla telli, vurmali, vurmali-telli, üflelemeli ve yaylı çalgıların kombine edilmesi ile oluşturulan müzik aleti.
14	2019	Ulusal	Patent	Tescil	Keman ailesi için koç ve manda boynuzundan imal edilen köprü ve üretim metodu.
15	2019	Ulusal/EPC	Patent	Tescil	Telli müzik aletleri için birbiri ile değiştirilebilir pikap.
16	2019	Ulusal	Patent	Süreç	Alkış sesi çıkaran bir tür vurmali çalgı.
17	2020	Ulusal	Patent	Süreç	Gitar, cümbüş, ukulele gibi çalgıların perdeli ve perdesiz kullanımı için geliştirilmiş klavye seti.
18	2020	Ulusal	Patent	Süreç	Müzik eğitiminde kullanılmak üzere oluşturulmuş mızraplı bir çalgı.
19	2021	Ulusal	Patent	Tescil	Yaylı, telli, vurmali çalgıların aynı anda çalınabildiği kombine müzik aleti.
20	2021	Ulusal/EPC	Patent	Tescil	Bir müzik aleti ve imalat süreci.
21	2022	Ulusal	Patent	Tescil	İç kenarına oluşturulan çerçeveye gövdeye ve çerçeveye tutturulan, içerisinde serbest şekilde hareket eden bir top ve en az bir adet zilin yer aldığı Def formunda çalgı.
22	2024	Ulusal	Faydalı Model	Tescil	Çalgılarda tel gerilimine bağlı sap atması problemini gidermeye yönelik direnç mekanizması.

Tablo 3'te müzik aletleri ve aksesuarları ile ilgili tescil sürecinde ve tescil almış ulaşılabilen 22 patent/faydalı model türünde buluşlar yer almaktadır. 5 buluş hem ulusal hem uluslararası bazda tescil belgesi almıştır. Uluslararası (EPC, PCT) buluşlar çoğunlukla telli, vurmali, klavyeli çalgılar üzerine gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Tespit edilebildiği kadarıyla 1996-2016 yılları arasındaki müzik üzerine yapılan buluşların sadece %27'si çalgı ve aksesuarları üzerine yapılan buluşlar kapsamaktadır. 1997-2024 yılları arasındaki çalgı ve aksesuarları üzerine gerçekleştirilen buluşların oranı ise %14'tür. Bu oran genel buluş havuzu ve müzik ile ilgili buluşlar göz önünde bulundurulduğunda oldukça azdır. Organoloji temelinde çalgıların gelişim evrelerini inceleme odaklı çalıştığı için patent ve faydalı model gibi buluş kategorisinde yer alan bu tür yenilik çalışmalarının da organolojik çalışmalara dahil edilmesi gerekmektedir. Çalgılar üzerine gerçekleştirilen ulusal/uluslararası buluşlar incelenerek, çalgı sınıflandırma çalışmaları genişletilerek daha detaylı incelenmelidir. Çalgı aksesuarlarının çalgıların gelişimine, evrimine, dönüşümüne etkisi göz önünde bulundurulduğunda bu tür buluşların da organolojik çalışmalara dahil edilmesi gerekmektedir.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Müzik ile ilgili bir fikri ileri sürme, onu somutlaştırma ve yenilik çalışmalarına dahil edebilme oldukça zor bir iştir. Bir buluş elde edebilmek için müziğin disiplinlerine inmek gerekmektedir. Müzik, teori ve uygulama içeren bir bilim dalıdır. Teori içerisinde; müzik teorisi, müzik tarihi, müzik psikolojisi, müzik sosyolojisi, müzik kültürü vb. alt dallar yer almaktadır. Müzikoloji ise, tüm disiplinlerini içerisinde barındıran ve kavramları ilişkilendirip sorugulayan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzikte yenilik çalışmalarına, müzik sosyolojisi içerisinde müzik-hukuk üzerinden yaklaşmak gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında patent, faydalı model, marka gibi buluşları gerçekleştirmek, müziğin hukuksal bağlamda ne şekilde ele alındığını çözümlenmek bu alanla ilgili gerçekleştirilecek olan çalışmaların önünü açacaktır.

Müzikolojide güncel perspektifleri yakalayabilmek için, yapılan yenilikçi çalışmaları takip etmek gerekmektedir. Çalgı üzerine gerçekleştirilen buluşlar Organoloji çatısı altında incelenmeli ve güncel perspektiften değerlendirilmeye çalışılmalıdır.

Uygulamacılar için Öneriler

Organoloji alanında yenilik ile ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılar için çalgı üzerine yapılan buluşların uluslararası patent veri tabanlarında da araştırılması, yapılacak olan organolojik çalışmaların genişletilmesi açısından önerilmektedir. İleride buluşların niteliksel incelemesinin yapılması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırma Türkiye'deki müzik ile ilgili yapılan yenilik çalışmalarını kapsamaktadır. Konu kapsamında müzik aletleri ve aksesuarları üzerine başvuru ve tescillenen patent, faydalı model çalışmaları ile sınırlandırılmıştır.

Bilgilendirme

Araştırmada etik kurul iznine gerek duyulmamıştır. Türk Patent ve Marka Kurumu'nun kamuya açık veri tabanından faydalanılmıştır. Türk Patent ve Marka Kurumu'na yapılan çalışmalar ile ilgili sınırlı bilgilere erişim sağladığı ve buluş sahiplerine değerli çalışmaları için teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Akay, T. (2016). Osmanlı Devleti'nde marka hukukunun gelişimi. *TBB Dergisi*, 2016 (126), 363-392.
- Arslan, A., A. & Alaskan, A., M. (2022). Manol udlarının yapısal, fiziksel ve malzeme özellikleri. *Yegah Müzikoloji Dergisi*, Cilt V Sayı 2, 317-333.
- Aykent, C. (2020). Zildjian'lar ve Türk zilleri. *Folklor/Edebiyat*, 26(1): 127-139.
- Beba, A. (2016). *İnovasyon kuramı*. TET Proje Baharı Sunum notları. 6 Nisan 2016. İstanbul.
- Bulut, E. İ., (2022). *Türkiye'deki çalgı adları üzerine adbilimsel bir inceleme*. (Yayın no. 766179) [Yüksek Lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Campbell, D. M. (1988). [Review of *Éléments d'Acoustique Musicale et Instrumentale*, by V.-C. Mahillon]. *The Galpin Society Journal*, 41, 123–126.
- Çolakoğlu, Sarı, G. (2014). Asya'dan Avrupa'ya yaylı çalgılar tel üzerinde ses elde etme tekniğine göre sınıflandırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*. Summer I 2014, Number 25-I, 35-50.
- Dericioğlu, M., K. (2010). *Fikri haklar*. ODTÜ Ders Notları, 2010_1 Web: <https://www.slideshare.net/kaandercioğlu/fikri-haklar-ders-notları>
- Eğüz, T. (2023). *Unutulmuş bir miras: Çeng çalgısı ve yapımı konusunda bazı öneriler*. (Yayın no. 810169) [Yüksek Lisans tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu. (1951). *Tanımlar*. Madde 1/B. (Ek: 21/2/2001 -4630/2 md.), no.5846, Kabul tarihi 5/12/1951, Yayınlandığı resmi gazete tarihi 13/12/1951, sayı 7981, tertip 3, cilt 33, sayfa 49.
- Gerçek, Ö. (2015). *Günümüz Türkiye Kopuz'undaki organolojik ve icrasal özelliklerin değerlendirilmesi*. (Yayın no. 398449) [Yüksek Lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Gökova, U. & Bozkurt, K. (2006). Fikri ve Sinaî Mülkiyet Hakkı (FSMH) olarak patentler: Dünya ve Türkiye açısından tarihsel bir bakış. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (İLKE). Güz 2006, Sayı17, 136-146.
- Güler, E. (2017). *Uzun sap bağlama ve tanburun organolojik ve icra özellikleri açısından karşılaştırılması*. (Yayın no. 497252) [Yüksek Lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Günay, Y. (2023, Kasım). *Cumhuriyetin 100.cü yılında Türk döküm sektörünün dünü, bugünü ve yarını*. [Kongre sunumu]. Tüdüksad Döküm Kongresi, Ankara. Web: <https://akademi.tudoksad.org.tr>
- İşıktaş, B. (2018). Organology studies in the world and in Turkey: classification, function and meaning of musical instruments. *International Refereed Journal of Music Researches*, 0(12), 1-24.
- İşıktaş, B. (2019). Bir kültür tarihçisi olarak Mehmed Fuad Köprülü'nün Türkiye'deki organoloji çalışmalarına katkısı. *Şehvar Beşiroğlu'ya Armağan*, Ed. Turan Namık Sinan, Şeyma Ersoy Çak, Pan Yayıncılık, 283-293.
- İstanbullu, S. (2021). Melezleşmenin kültür ürünlerine yansımaları bağlamında iki çalgı: Bağmani ve Yaybüş. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10 (4): 3585-3609.

- Karabaşoğlu, C. (2011). Makāsıdu'l-Elhân'daki organolojiye dair bilgiler. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 193-215.
- Kaya, M. (2015). Klasik Görele Kemeñesi'nin ses hacminin yükseltilmesine yönelik deneysel bir çalışma ve organoloji bilimine katkıları. *Turkish Studies*, Vol. 10/10, 575-586.
- Kaya, E. (2023). *Anadolu'da unutulmaya yüz tutmuş hayvan menşeli halk çalgıları* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kapadokya Üniversitesi.
- Küçükebe, M. (2021). *'Keman Cilası' bir uygulamalı organoloji kitabı*. Akademisyen Kitabevi.
- Lee, D. (2020). Hornbostel-sachs classification of musical instruments. *Knowledge Organization*, 47(1), 72-72.
- Montagu, J. (2020). Book review: andré schaeffner, the origin of musical instruments: an ethnological introduction to the history of instrumental music. *Musicae Scientiae*, 24(4), 530-532.
- Oto, C. (2019). *Yeni organoloji: Bernard Stiegler düşüncesinde kriz ve politika*. (Yayın no. 552947) [Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Öztüfekçi, M., Y. (2021). *Gelenekten dışlama olgusunun yaylı tanbur enstrümanı üzerinden sosyolojik ve organolojik analizi*. (Yayın no. 552947) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Patent başvurularının yıllara göre dağılımı. (2024, 27 Nisan). *Türk Patent Patent Başvuru İstatistikleri*, Patent Yıllık İstatistikleri, <https://www.turkpatent.gov.tr/patent-istatistik>
- Patent tescillerinin Türk Patent ve Marka Kurumu' na başvuran ülkelere göre dağılımı. (2024, 27 Nisan). *Türk Patent Patent Başvuru İstatistikleri*, Patent Yıllık İstatistikleri, <https://www.turkpatent.gov.tr/patent-istatistik>
- Patent tescillerinin yıllara göre dağılımı. (2024, 27 Nisan). *Türk Patent Patent Başvuru İstatistikleri*, Patent Yıllık İstatistikleri, <https://www.turkpatent.gov.tr/patent-istatistik>
- Ramadhan, S. (2015). *Introduction to patent, utility model and industrial design*. African Regional Intellectual Property Organization, 24-26 June, 2015, Zimbabwe. https://www.wipo.int/edocs/mdocs/africa/en/wipo_id_hre_15/wipo_id_hre_15_2.pdf
- Sarıkaya, O. (2023). *Niğde ilindeki çalgı tipleri*. (Yayın no. 800720) [Yüksek Lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Somakçı, P. (2016). Geleneksel Türk Müziği'ne özgü çalgıların organolojik gelişimi. *Konservatoryum*. Yıl/Year: 2016 Cilt/Volume: 3 Sayı/Issue: 1, 15-39.
- Strizhakova, E. (2020). F. j. fetis and his role in the development of french organ playing school in the second half of the 19th century. *CM*, (4), 75-89.
- Şahin, S. (2019). *Osmanlı Devleti'nde patent uygulaması: İhtira Beratı Kanunu*. (Yayın no. 586490) [Yüksek Lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Tetik Işık, S. (2015). Türkiye'de organoloji çalışmaları. *Mukaddime*, 6(1), 197-220.
- Tetik, S. (2017). Ali Rıza Yalğın'ın organoloji'ye katkıları 1669. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 10.12975/rastmd.2017.05.02.000111, 1668-1676.
- Tıraşçı, M. (2015). Anonim bir müzik eserinin değerlendirilmesi: Keşfü'l-Hümûm Ve'l-Kürab Fî Şerhi Âleti't-Tarab. *Avrasya Sanat ve Medeniyet Dergisi*. Vol. 2, 22-28.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (t.y.). Buluş. *Sözlük*. Web: <https://sozluk.gov.tr/>
- Vermandele, X. (September 15-16, 2011). *Overview of IP Rights*. National Workshop on IP Enforcement-Indonesia. WIPO - World Intellectual Property Organization, Presentation Text, Jakarta. https://www.wipo.int/edocs/mdocs/aspac/en/wipo_ipr_pnh_11/wipo_ipr_pnh_11_ref_t4.pdf
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2024, January 5). *Inventions and patents*. Module 3. Retrived from https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_panorama_3_learning_points.pdf
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2024, January 6). *Patents, What is a patent?*. Retrived from <https://www.wipo.int/patents/en/>
- World International Property Organization (WIPO). (2024, 6 May). *PCT – The international patent system*. Retrived from <https://www.wipo.int/pct/en/>
- Yılma Şakalar, G. (2019, 16 Ocak). *Müzikte yenilik çalışmaları*. Konferans. Müzik Buluşmaları / Müzik Meetings, 2019/10, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Olbia B Salonu, Antalya.

Yazar Özgeçmişi

Doç.Dr. **Günsu Yılma Şakalar** 1986 yılında Edirne’de doğdu. Ortaokul, Lise ve Lisans eğitimini Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar ASD Viyolonsel üzerine tamamladı. Yüksek lisans eğitimini İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Müzik Bilimleri ve Teknolojileri ABD’da, Doktora eğitimini ise Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Sanat ve Tasarım ABD’da tamamladı. 2019 ve 2022 yıllarında İbrahim Metin Uğur ile birlikte “Keman Ailesinde Yeni Bir Köprü ve Üretim Metodu” isimli buluşu Türk Patent ve EPC tarafından tescillendi. 2020 yılından itibaren Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü’nde

Doçent olarak görev yapmaktadır. Bilimsel ve sanatsal çalışmaları içerisinde viyolonsel ve rebab ile birçok konsere katılmış, ulusal ve uluslararası birçok projede yürütücü, danışman ve araştırmacı olarak yer almış, tarihsel ve kültürel müzikoloji içerikli radyo programları yapmıştır. Müziğin disiplinlerarası bağlamda; özel eğitim, güncel sanat, tarih, kültür, dijitalleşme üzerine yeni perspektifler oluşturmaya yönelik bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir. E mail: gsakalar@ksu.edu.tr

Researchgate: <https://www.researchgate.net/profile/Guensu-Yilma-Sakalar>

Publons: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AGU-6625-2022>

A perspective on organology in Türkiye through the lens of innovation studies in music related to instruments and accessories

Abstract

The development of organology in Türkiye is closely related to the advancement of practices in this field and encompasses numerous research areas including the history of instruments, classification, hardware features, and stages of construction. The field of study progresses in conjunction with historical musicology, music sociology, and ethnomusicology. Nowadays, within the scope of innovation studies, many inventors in the music field are signing off on numerous inventions. Instrument making and design are important areas from this perspective. However, what is more important is the development of new musical instruments. Particularly in Türkiye, the number of inventions specifically related to instruments is quite low. This research was conducted to examine, analyze, and clarify whether the inventions made in the field of music in Turkey, both national and international, can be evaluated within the scope of organology. Since 1996, it has been determined that there are a total of 155 patents/utility models (64 registered, 91 in the registration process) in the Turkish Patent and Trademark Office database accessible in the field of music. The data obtained has been systematically analyzed and categorized into three dimensions: music-technology, musical tools, and musical instruments and accessories. The examination and findings indicate that the number of inventions applied for or realized concerning musical instruments and accessories is not high. This research is important in terms of considering the developmental stages of instruments from an innovation studies perspective. Analyzing the conducted inventions from an organological perspective will significantly contribute to the field of musicology. It is recommended that qualitative studies be conducted for an in-depth examination of musical instrument inventions.

Keywords: Innovation, instrument, invention, patent, Turkish Organology, utility model

